ફિલ્મ 'ગંગા જમુના' સામે સેન્સર બોર્ડ પણ હાર્યું!

મુવિયાના

આજના OTT અને સોશિયલ મીડિયાના યુગમાં જ્યારે આપણે 'વાયરલ ટ્રેન્ડ્સ', 'મિલિયન વ્યુઝ' કે 'પૅન-ઈન્ડિયા બ્લોકબસ્ટર'ની વાતો કરીએ છીએ, ત્યારે આપણને લાગે છે કે આ બધું નવું છે. પરંતુ જો આપણે સમયના વહેણમાં પાછળ જઈએ વર્ષ 1961ની વાત કરીએ, તો એક એવી ફિલ્મ રિલીઝ થઈ હતી જેણે આખા દેશમાં એવો ક્રેઝ ઊભો કર્યો હતો જેની કલ્પના પણ આજે મુશ્કેલ છે! એ ફિલ્મ એટલે બોલિવૂડના મહાન નાયક 'ટ્રેજેડી કિંગ' દિલિપ કુમારની માસ્ટરપીસ 'ગંગા જમુના'.

આ ફિલ્મ આવનારી પેઢીઓ માટે એક્ટિંગ, સ્ટોરીટેલિંગ, ડાયલોગ ડિલિવરી અને ડાયરેક્શનની અસલી પાઠશાળા સાબિત થઈ. ચાલો 'ગંગા જમુના'ના નિર્માણ, તેની પાછળના રોમાંચક કિસ્સાઓ, મેથડ એક્ટિંગનો અનોખો જાદુ અને સેન્સર બોર્ડ સાથેની ઐતિહાસિક લડાઈ વિશે વિગતવાર જાણીએ.

બહુ ઓછા લોકો એ વાત જાણે છે કે દિલિપ કુમારે પોતાના સમગ્ર કરિયરમાં માત્ર એક જ ફિલ્મ પ્રોડ્યુસ કરી હતી અને તે હતી 'ગંગા જમુના'. તેમણે આ ફિલ્મ તેમના હોમ પ્રોડક્શન 'સિટિઝન્સ ફિલ્મ્સ'ના બેનર હેઠળ બનાવી હતી.

આ ફિલ્મનું નિર્દેશન પ્રખ્યાત ડિરેક્ટર નિતિન બોસ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે તેની સ્ટોરી અને ડાયલોગ તત્કાલીન મહાન લેખક વાજહત મિર્ઝાએ લખ્યા હતા.

ફિલ્મનું સંગીત સંગીતકાર નૌશાદ સાહેબે આપ્યું હતું અને તેના કાલજયી ગીતો શકીલ બદાયુનીએ લખ્યા હતા. 'હંસો કા જોડા ઢૂંઢો રે સાજના' અને 'નૈન લડ જેહૈં તો મનવામા કસક હોઈબે કરી' જેવા ગીતોએ આખા દેશને ઘેલો કર્યો હતો.

આ ફિલ્મની સૌથી મોટી ખાસિયત તેની અનોખી ભાષા હતી. સામાન્ય હિન્દી ફિલ્મોના બદલે વાજહત મિર્ઝાએ આ ફિલ્મમાં ઉત્તર પ્રદેશની ગ્રામીણ 'અવધી' અને 'ભોજપુરી' મિશ્રિત બોલીનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તે જમાનામાં કોઈ મોટા સુપરસ્ટારે આવી પ્રાદેશિક બોલીમાં આખી ફિલ્મ કરી હોય તેવો આ પહેલો પ્રયોગ હતો.

ફિલ્મની મુખ્ય અભિનેત્રી વૈજયંતીમાલા મૂળ તામિલનાડુથી હતા અને તેમને હિન્દી કે અવધી બોલીનો કોઈ ખાસ અનુભવ નહોતો. હવે આવી પરિસ્થિતિમાં આટલી અઘરી બોલી બોલવી એ મોટો સવાલ હતો, પણ દિલિપ સાહેબે આ સમસ્યાનો એક અનોખો જુગાડ શોધ્યો! તેમણે પોતે પોતાના અવાજમાં અવધી બોલીના તમામ ડાયલોગ્સ ઓડિયો ટેપ પર રેકોર્ડ કરીને વૈજયંતીમાલાને આપ્યા. વૈજયંતીમાલાએ આ ઓડિયો ટેપ રાત-દિવસ સાંભળીને એવી જોરદાર પ્રેક્ટિસ કરી કે પડદા પર જ્યારે તેમણે ડાયલોગ બોલ્યા, ત્યારે લાગતું જ નહોતું કે તેઓ દક્ષિણ ભારતના છે! આ અદ્ભુત મહેનત માટે તેમને તે વર્ષનો 'BFJA બેસ્ટ એક્ટ્રેસ'નો એવોર્ડ મળ્યો હતો. આજના જમાનામાં સીનને પરફેક્ટ બનાવવા માટે કલર ગ્રેડિંગ, VFX કે ફિલ્ટર્સનો સહારો લેવાય છે, પરંતુ દિલિપ કુમાર અસલી મેથડ એક્ટિંગના 'GOAT' (Greatest Of All Time) હતા. તેઓ પોતાના પાત્રમાં જીવ રેડવા માટે કોઈ પણ હદ સુધી જઈ શકતા હતા. આ ફિલ્મનો ક્લાઈમેક્સ સીન સિનેમા જગતમાં એક ઉદાહરણ તરીકે ભણાવાય છે: ક્લાઈમેક્સમાં ગંગાને ગોળી વાગે છે અને તેણે એકદમ લોથપોથ, હંફાતી હાલતમાં અને અત્યંત થાકેલા અવાજે ડાયલોગ બોલવાના હતા. બનાવટી એક્ટિંગ કરવાના બદલે દિલિપ કુમારે વાસ્તવિક થાક લાવવા માટે શૂટિંગ શરૂ થાય તે પહેલાં જ મહેબૂબ સ્ટુડિયોના વિશાળ મેદાનના ચક્કર લગાવવાનું શરૂ કરી દીધું!

દિલિપ સાહેબે કૅમેરામેન વી. બાબાસાહેબને કહી રાખ્યું હતું કે તેઓ દોડીને આવે અને ઈશારો કરે એટલે કૅમેરો ઓન કરી દેવો. દિલિપ સાહેબ દોડીને આવ્યા અને એક જ ટેકમાં અદ્ભુત સીન આપ્યો. પરંતુ દિલિપ સાહેબનો આટલો દર્દનાક અને રિયલ અભિનય જોઈને કૅમેરામેન પોતે એટલા ભાવુક થઈ ગયા કે તેઓ કૅમેરો ઓન કરવાનું જ ભૂલી ગયા!

> **જ્યારે ફિલ્મ બનીને તૈયાર થઈ ત્યારે સેન્સર બોર્ડ સાથે મોટો વિવાદ ઊભો થયો! સેન્સર બોર્ડે ફિલ્મને લીલી ઝંડી આપવાના બદલે તેમાં 200થી વધુ કટ લગાડવાનો ઓર્ડર આપ્યો!**

આટલી સખત મહેનત નકામી ગઈ હોવા છતાં દિલિપ કુમારે જરાય ગુસ્સો ન કર્યો. તેમણે ફરીથી મહેબૂબ સ્ટુડિયોના ચક્કર લગાવ્યા, પોતાને થકવ્યા અને કૅમેરા સામે આવીને ફરીથી પરફેક્ટ સીન શૂટ કર્યો! આ હતું તેમનું કામ પ્રત્યેનું અદ્ભુત સમર્પણ.

જ્યારે ફિલ્મ બનીને તૈયાર થઈ ત્યારે સેન્સર બોર્ડ સાથે મોટો વિવાદ ઊભો થયો! સેન્સર બોર્ડે ફિલ્મને લીલી ઝંડી આપવાના બદલે તેમાં 200થી વધુ કટ લગાડવાનો ઓર્ડર આપ્યો!

તે સમયે દેશના માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રી બી. વી. કેસ્કર હતા (આ એ જ મંત્રી હતા જેમણે ઓલ ઈન્ડિયા રેડિયો પર હાર્મોનિયમ અને ફિલ્મી સંગીત પર બેન મૂકી દીધો હતો). તેમનું માનવું હતું કે ફિલ્મમાં હિંસા અને ડાકુના પાત્રનું ગ્લોરિફિકેશન વધારે છે, જેનાથી દેશના યુવાનો પર ખરાબ અસર પડશે. દિલિપ કુમાર પોતાની કળા અને ફિલ્મની વાસ્તવિકતા સાથે કોઈ જ સમજૂતી કરવા માગતા નહોતા. તેમણે સેન્સર બોર્ડના સભ્યોને સમજાવવા કલાકો સુધી દલીલો કરી, પરંતુ વાત ન બની. આ ખેંચતાણ સતત 6 મહિના સુધી ચાલી.

જ્યારે સેન્સર બોર્ડનો મામલો ઉકેલાયો નહીં, ત્યારે દિલિપ કુમારે તત્કાલીન નેતા શ્રીમતી ઈન્દિરા ગાંધીનો સંપર્ક કર્યો. ઈન્દિરા ગાંધીએ દિલિપ સાહેબની મુલાકાત દેશના પ્રધાનમંત્રી પંડિત જવાહરલાલ નેહરુ સાથે ગોઠવી આપી. દિલિપ સાહેબને નેહરુજી સાથે વાત કરવા માટે શરૂઆતમાં માત્ર 15 મિનિટનો સમય આપવામાં આવ્યો હતો પણ દિલિપ સાહેબે પંડિત નેહરુને ફિલ્મની વાર્તા, અવધી સંસ્કૃતિ, ગ્રામીણ સમસ્યાઓ અને ડાકુ બનવા પાછળની સામાજિક મજબૂરી વિશે એટલી અસરકારક રીતે સમજાવ્યું કે 15 મિનિટની આ બેઠક 1 કલાકથી પણ વધુ સમય ચાલી! પંડિત નેહરુ દિલિપ કુમારના વિઝનથી એટલા પ્રભાવિત થયા કે તેમણે ફિલ્મને એક પણ કટ વગર 'U' (Universal) સર્ટિફિકેટ આપવાનો આદેશ આપ્યો! ફિલ્મ 1961ની સૌથી વધુ કમાણી કરનારી ફિલ્મ બની અને 1960ના દાયકામાં કમાણીના મામલે આખા દાયકામાં બીજા નંબરે રહી (પહેલા નંબરે 'મુગલ-એ-આઝમ' હતી). તે સમયે ફિલ્મે રૂ. 11.25 કરોડથી વધુનું કલેક્શન કર્યું હતું, જે આજના જમાના હિસાબે રૂ. 1200 કરોડથી પણ વધુ થાય છે!

1965માં આ ફિલ્મ સોવિયેત યુનિયનમાં રિલીઝ થઈ હતી અને ત્યાં પણ પ્રેક્ષકોએ ફિલ્મને ભારે પ્રતિસાદ આપ્યો હતો. ફિલ્મના ઘોડેસવારી અને એક્શન સીન્સ તે સમયના હિસાબે ખૂબ જ એડવાન્સ હતા. સદીના મહાનાયક અમિતાભ બચ્ચને જાહેરમાં સ્વીકાર્યું હતું કે તેમણે સાચા અર્થમાં એક્ટિંગ શીખી હોય તો તે દિલિપ કુમારની 'ગંગા જમુના' જોઈને શીખી હતી. બિગ બીની ફિલ્મો જેમ કે 'ગંગા કી સોગંધ', 'લાવારિસ' કે 'નમક હલાલ'માં જે યુપી બોલીનો ઉપયોગ થયો તે 'ગંગા જમુના'માંથી જ પ્રેરિત હતો.

'ગંગા જમુના' માત્ર 60ના દાયકાની ફિલ્મ નથી, પરંતુ ભારતીય સિનેમાની એક 'ઓરિજિનલ માસ્ટરપીસ' છે. દિલિપ કુમારનું અદ્ભુત વિઝન, મેથડ એક્ટિંગની પરાકાષ્ઠા, વૈજયંતીમાલાની પાવરફુલ એક્ટિંગ, નૌશાદ સાહેબનું મધુર સંગીત અને સેન્સર બોર્ડ સામે જીતેલી ઐતિહાસિક લડાઈએ આ ફિલ્મને અમર બનાવી દીધી છે. આજે પણ જો તમારે અસલી સિનેમા અને એક્ટિંગનો નમૂનો જોવો હોય, તો 'ગંગા જમુના' જોવી જ પડે! ●

70sની ટ્રેન્ડસેટર બબીતા કપૂર

ગ્લેમર

વાઈબ્સ, સ્વેગ અને પ્યોર આઈકોનિક એનર્જી! આજના સોશિયલ મીડિયા એરામાં આપણે જે ઈન્ફ્લુએન્સર્સ કે ગ્લેમ ક્વીન્સને ફોલો કરીએ છીએ, 70ના દાયકામાં એ આખી ટ્રેન્ડસેટર વાઈબ બબીતાની એકલા હાથે હેન્ડલ કરતા હતા. માત્ર 7 વર્ષના ટૂંકા કરિયરમાં બબીતાએ હિન્દી સિનેમામાં જે ધમાકો કર્યો, તે આજે પણ બોલિવૂડ લવર્સ માટે એક મસ્ત હિસ્ટ્રી છે.

આજના જમાનામાં જેને આપણે 'મેઈન કેરેક્ટર એનર્જી' કહીએ છીએ, બબીતા પાસે એ જન્મજાત હતી! 20 એપ્રિલ 1948ના રોજ જન્મેલા બબીતાના પિતા હરિ શિવદાસાની એક સિંધી એક્ટર અને સ્ટુડિયો માલિક હતા, જ્યારે તેમના મમ્મી એક બ્યુટીફુલ ફ્રેન્ચ લેડી હતા. આ સિંધી-યુરોપિયન જીન્સના કારણે બબીતાનો લુક એકદમ ઈન્ટરનેશનલ અને 'વિદેશી મેમ' જેવો ગોરો-ચિટ્ટો અને આકર્ષક હતો. તેમની ચચેરી બહેન સાધના ઓલરેડી સ્ક્રીન પર 'સિન્ડ્રેલા'ની જેમ ચમકી રહી હતી, એટલે ફેમિલીમાં બોલિવૂડ વાઈબ્સ તો પહેલેથી જ ફુલ ઓન હતા. આવી ગોર્જિયસ પર્સનાલિટી સામે હોય પછી પ્રોડ્યુસર્સ તો તેમને ફિલ્મોમાં લેવા માટે લાઈન લગાવવાના જ હતા!

બબીતાનો બોલિવૂડ ડેબ્યૂ કોઈ હાઈ-વોલ્ટેજ રોકેટ જેવો સ્પીડી રહ્યો. ફેમસ પ્રોડ્યુસર G. P. સિપ્પીએ તેમનો સ્ક્રીન ટેસ્ટ લીધો અને તે જમાનાના યુથ સેન્સેશન રાજેશ ખન્ના સાથે સસ્પેન્સ મ્યુઝિકલ થ્રિલર 'રાઝ'માં બ્રેક આપ્યો. આ ફિલ્મ ભલે બોક્સ ઓફિસ પર ખાસ ન ચાલી, પણ રફી સાહેબનું ગાયેલું ક્લાસિક સોંગ 'અકેલે હૈં ચલે આઓ' અને બબીતાનો ક્યૂટ ચહેરો રાતોરાત ચાહકોમાં ટ્રેન્ડ કરવા લાગ્યો.

> **કરિયર જ્યારે સાતમા આસમાને હતું, ત્યારે 1971માં બબીતાએ પોતાની લાઈફનો સૌથી મોટો 'પ્લોટ ટ્વિસ્ટ' આપ્યો! રાજ કપૂરના હેન્ડસમ પુત્ર રણધીર કપૂર સાથે તેમણે મેરેજ કરી લીધા**

જોકે, તેમની થિયેટરમાં રિલીઝ થનારી પહેલી ફિલ્મ '10 લાખ' હતી, જે સુપરહિટ સાબિત થઈ, પણ અસલી વિસ્ફોટ તો થયો 1967માં! ફિલ્મ 'ફર્ઝ'માં બબીતા અને જિતેન્દ્રની જોડીએ થિયેટર્સમાં આગ લગાવી દીધી. આ જ ફિલ્મથી જિતેન્દ્રને તેમનું આઈકોનિક ટેગ 'જમ્પિંગ જેક' મળ્યું હતું. ત્યારબાદ તો ફેન્સ બબીતાના ફેશન, હેરસ્ટાઈલ અને ગ્લેમરના દીવાના થઈ ગયા.

એ સમયની એ-ગ્રેડ હિરોઈનો જેમ કે વહીદા રહેમાન, માલા સિંહા અને શર્મિલા ટેગોર પાસે શૂટિંગની તારીખો નહોતી, પણ બબીતાએ તક ઝડપી લીધી. તેઓ માત્ર એક સુંદર ચહેરો નહોતા, પણ એક સ્માર્ટ માઈન્ડ અને વિઝનરી પર્સનાલિટી હતા. ભલે કેટલાક ક્રિટિક્સ કહેતા કે તેમની એક્ટિંગ કે ડાન્સ એવરેજ હતા, પણ તેમનું પીઆર, સ્ટાર મેનેજમેન્ટ અને સ્ક્રીન પ્રેઝન્સ એટલું પાવરફુલ હતું કે જે ફિલ્મમાં તેઓ હોય તે બોક્સ ઓફિસ પર ધૂમ મચાવી દેતી!

કરિયર જ્યારે સાતમા આસમાને હતું, ત્યારે 1971માં બબીતાએ પોતાની લાઈફનો સૌથી મોટો 'પ્લોટ ટ્વિસ્ટ' આપ્યો! રાજ કપૂરના હેન્ડસમ પુત્ર રણધીર કપૂર સાથે તેમણે મેરેજ કરી લીધા. એ જમાનામાં કપૂર ખાનદાનનો એક કડક નિયમ હતો કે ઘરની વહૂઓ ફિલ્મોમાં કામ ન કરી શકે. પણ બબીતાએ જરાય વસવસો કર્યા વગર, માત્ર ૨૩ વર્ષની ઉંમરે, કરિયરના પીક પર પોતાની તમામ પેન્ડિંગ ફિલ્મો પૂરી કરીને એક્ટિંગને બાય-બાય કહી દીધું.

અહીં એક મસ્ત ટ્રિવિયા પણ છે! ફિલ્મ 'કલ આજ ઓર કલ'માં બબીતાએ કપૂર પરિવારની ત્રણ-ત્રણ પેઢીઓ : પૃથ્વીરાજ કપૂર, રાજ કપૂર અને રણધીર કપૂર સાથે સ્ક્રીન શેર કરીને એક અનોખો રેકોર્ડ બનાવ્યો હતો!

બબીતાની વાર્તા અહીં પૂરી નથી થતી. આગળ જતાં તેમણે એક પાવરફુલ મમ્મી તરીકે પોતાની બંને દીકરીઓ કરિશ્મા કપૂર અને કરીના કપૂરને બોલિવૂડમાં લોન્ચ કરી અને કપૂર પરિવારના વર્ષો જૂના નિયમો તોડીને બંનેને ઈન્ડસ્ટ્રીની 'નંબર વન' ક્વીન્સ બનાવી! પોતાની સુંદરતા, બિઝનેસ માઈન્ડસેટ અને સ્ટ્રોંગ ડિસિઝન્સથી બબીતા આજે પણ હિન્દી સિનેમાની સાચી 'ઓરિજિનલ બોસ લેડી' તરીકે ઓળખાય છે. ●

'નિંબૂડા' સોંગ શૂટિંગ વખતે ઐશ્વર્યા રાય પર પડ્યું ઝુમ્મર!

પરદે કે પીછે

બોલિવૂડમાં કેટલાક ગીતો એવા બને છે કે સમય બદલાય, પેઢીઓ બદલાય, પરંતુ તેમની લોકપ્રિયતા જરા પણ ઓછી થતી નથી. વર્ષ 1999માં આવેલી સંજય લીલા ભણસાલીની ફિલ્મ હમ દિલ દે ચૂકે સનમનું 'નિંબૂડા નિંબૂડા' એવું જ એક અમર ગીત છે. લગ્ન હોય, સંગીત સેરેમની હોય, ગરબા હોય કે કોઈપણ ઉજવણી આ ગીત વાગે એટલે લોકોના પગ આપોઆપ થિરકવા લાગે. પરંતુ પડદા પર દેખાતી આ રંગીન મોજમસ્તી પાછળ કેટલી મહેનત, મુશ્કેલીઓ અને રસપ્રદ કિસ્સાઓ છુપાયેલા હતા, તે જાણીને તમે પણ ચોંકી જશો.

આ ગીત મૂળ રાજસ્થાનનું લોકપ્રિય લોકગીત હતું. સંગીતકાર ઈસ્માઈલ દરબારે તેને ફિલ્મી અંદાજમાં એવી રીતે રજૂ કર્યું કે લોકસંગીતની સુગંધ પણ જળવાઈ રહી અને બોલિવૂડની ભવ્યતા પણ ઉમેરાઈ ગઈ. ભણસાલી ઈચ્છતા હતા કે ગીત માત્ર ડાન્સ નંબર ન રહે, પરંતુ આખું રાજસ્થાન જાણે સ્ક્રીન પર જીવંત થઈ ઊઠે.

પરંતુ શૂટિંગ શરૂ થયું અને મુશ્કેલીઓએ પણ એન્ટ્રી મારી! સૌથી મોટો ઝટકો ત્યારે લાગ્યો જ્યારે ફિલ્મના સેટ પર એક ભારે ઝુમ્મર અચાનક નીચે પડ્યું અને ઐશ્વર્યા રાયના પગમાં ઈજા થઈ. પગ સૂજી ગયો હતો, ડૉક્ટરોએ આરામ કરવાની સલાહ આપી હતી, છતાં શૂટિંગ અટકાવવાનું ઐશ્વર્યાએ સ્વીકાર્યું નહીં. કલ્પના કરો – ભારે લહેંગો, ગરમ લાઈટ્સ, સતત ટેક અને ઈજાગ્રસ્ત પગ સાથે ઝડપી ડાન્સ સ્ટેપ્સ! ઘણી વખત શોટ પૂરો થયા પછી તેઓ પીડાથી બેસી જતી, પરંતુ કેમેરા ચાલુ થાય એટલે ચહેરા પર એ જ ઝગમગતું સ્મિત. ભણસાલીએ પછી અનેક ઈન્ટરવ્યુમાં તેની આ સમર્પિત ભાવનાની દિલથી પ્રશંસા કરી હતી.

ગીતની બીજી મજેદાર કહાની સેટ સાથે જોડાયેલી છે. આજે CGI અને VFXનો જમાનો છે, પરંતુ તે સમયે ભવ્યતા સાચી વસ્તુઓથી ઉભી કરવામાં આવતી. 'નિંબૂડા'ના સેટને રાજસ્થાની મેળા જેવો દેખાડવા માટે હજારો ગલગોટાના ફૂલોનો ઉપયોગ થયો હતો. દૂરથી જોનારને લાગતું કે ખાસ ગોલ્ડન લાઈટિંગ લગાવવામાં આવી છે, પરંતુ હકીકતમાં ફૂલોના તેજસ્વી પીળા અને કેસરિયા રંગો આખા સેટને ઝગમગાવી રહ્યા હતા. સમસ્યા એ હતી કે ગરમ લાઈટ્સના કારણે ફૂલો ઝડપથી કુમળી જતાં. પ્રોડક્શન ટીમને સતત તાજા ફૂલો બદલવા પડતાં – જાણે ડાન્સ શૂટ નહીં, પણ આખો ફૂલમંડપ સંભાળવાનો કાર્યક્રમ ચાલતો હોય!

ઐશ્વર્યાના કોસ્ટ્યૂમ પાછળ પણ એક રસપ્રદ ટ્વિસ્ટ હતો. શરૂઆતમાં તેમને વધુ ભારે અને લાઈમ ગ્રીન શેડના લહેંગામાં રજૂ કરવાની ચર્ચા ચાલી રહી હતી. પરંતુ અંતિમ ક્ષણે એક્વા બ્લૂ

> **સંજય લીલા ભણસાલી ઈચ્છતા હતા કે ગીત માત્ર ડાન્સ નંબર ન રહે, પરંતુ આખું રાજસ્થાન જાણે સ્ક્રીન પર જીવંત થઈ ઊઠે**

શેડ પસંદ કરવામાં આવ્યો. આ નિર્ણય એટલો સફળ સાબિત થયો કે તે લહેંગો આજે પણ બોલિવૂડના સૌથી આઈકોનિક કોસ્ટ્યૂમમાં ગણાય છે.

કોરિયોગ્રાફર સરોજ ખાને પણ કલાકારોને સરળ રસ્તો અપાવ્યો નહોતો. દરેક હાથની મુદ્રા, કમરના હલનચલન અને ચહેરાના હાવભાવ પર કલાકો સુધી રિહર્સલ થતી. ભણસાલી તો પરફેક્શન માટે જાણીતા જ છે. તેઓ એક-એક ટેક પછી મોનિટર પાસે દોડી જતા અને કહેતા, "રંગ થોડો ઓછો લાગે છે, ફરી કરીએ!" ક્યારેક માત્ર એક જુનિયર આર્ટિસ્ટે ખોટી દિશામાં જોયું હોય તો પણ આખો શોટ ફરી લેવાતો.

સલમાન ખાન અને અજેય દેવગણની હાજરીથી દ્રશ્યની ભાવના વધુ મજબૂત બની. ભણસાલી માટે આ ગીત માત્ર મનોરંજન નહોતું; તે પાત્રોની લાગણીઓ અને સંબંધોને ઉજાગર કરતો મહત્વપૂર્ણ પ્રસંગ હતો.

કહેવાય છે કે ફિલ્મના સંગીત પર ભણસાલી અને ઈસ્માઈલ દરબારે લગભગ બે વર્ષ સુધી મહેનત કરી હતી. કદાચ એ જ કારણ છે કે 'નિંબૂડા' આજે પણ માત્ર એક ગીત નથી લાગતું – તે રંગો, લોકસંગીત, મહેનત અને સમર્પણથી રચાયેલો એક જીવંત ઉત્સવ લાગે છે. અને કદાચ એટલા માટે જ, 27 વર્ષ પછી પણ 'નિંબૂડા' વાગે એટલે દિલ કહે – "આ ગીત જૂનું નથી, એ તો હંમેશા નવું જ રહેવાનું!" ●